

علامه مولی احمد بن محمد مهدی نراقی

ایران اسلامی با تاریخ درخشان مهد پرورش علماء، و دانشمندان بزرگ مسلمانی بوده است که به داشتن این ستارگان علم و فضیلت مباحثات دارد.

ایران اسلامی با تاریخ درخشان مهد پرورش علماء، و دانشمندان بزرگ مسلمانی بوده است که به داشتن این ستارگان علم و فضیلت مباحثات دارد.

یکی از این بزرگان علامه مولی احمد بن محمد مهدی نراقی، معروف به فاضل نراقی (م ۱۲۴۵ ق) است. وی در چهاردهم جمادی الثانی، در عهد سلطنت کریم خان زند در سال ۱۱۸۵ ق در خاندان علم و فضیلت در نراق دیده به جهان گشود. وی دوران نوجوانی و جوانی را در شهر کاشان و در محضر پدر بزرگوارش محقق نراقی (م ۱۲۰۹ ق) حدود سال‌های ۱۱۹۰ تا ۱۲۰۵ در پانزده سال اواخر عمر پدر بزرگوارش - به تحصیل دوره‌های مقدمات، سطح و خارج گذراند و عمده تحصیل وی در این ایام می‌باشد.

وی در حالی که در سال ۱۲۰۵ به درجه اجتهاد نائل شده بود همراه پدر بزرگوارش به عتبات عالیات مشرف و مراتب عالی تحصیلات حوزوی را در آنجا می‌گذراند.

ملاحظه از همان دوران جوانی مسئولیت مرجعیت و ریاست و زعامت دین و دنیای مردم کاشان و قسمت‌های وسیعی از ایران را برعهده داشت و سخنان معاصرین و علمای پس از وی شاهد بر این مطلب می‌باشد.

در آنجا از محضر بزرگانی همچون سید محمد مهدی بحرالعلوم (م ۱۲۱۲ ق)، سید علی طباطبائی، صاحب الریاض (م ۱۲۳۱ ق)، سیدمهدی شهرستانی (م ۱۲۱۶ ق)، شیخ محمدجعفر نجفی (م ۱۲۲۸ ق)، استفاده‌های وافری برده و به تدریس، تحقیق و تألیف می‌پردازد (۱) هنوز بیش از چهار سال از اقامت وی در نجف اشرف نمی‌گذشت که به خاطر وفات پدر بزرگوارش در سال ۱۲۰۹ ق به ناچار به کاشان باز می‌گردد و به جای پدرش مسئولیت اداره حوزه علمیه، تدریس و خدمت به مردم آن سامان را به عهده می‌گیرد.

حوادث سیاسی و اجتماعی زمان وی

یکی از حوادث سیاسی عصر وی قتل محمد خان قاجار در سال ۱۲۱۲ ق است. فتحعلی شاه که پس از او به حکومت رسید با توجه به ایمان دینی مردم و از باب مصلحت و برای مشروعیت دادن به حکومتش به دنبال جلب نظر علما بود وی در هنگام جلوس بر تخت سلطنت از شیخ جعفر نجفی معروف به کاشف الغطاء که از بزرگان فقها در زمان او بود اجازه گرفت و سپس از ملا احمد که بزرگترین شخصیت علمی و مرجع شیعیان ایران بود درخواست نمود که رساله عملیه‌ای را تألیف نماید تا به دستورات آن عمل شود ملا احمد به دلیل تمایل شاه رساله وسیله النجاة را در دو مجلد نوشته به او هدیه نمود.

فرزندان

در مقدمه معراج السعادة چاپ امیر کبیر، فرزندان ملاحمد را دو پسر ذکر نموده‌اند به نام‌های حاج ملامحمد معروف به حجت الاسلام و ملقب به خاتم المجتهدین که داماد میرزای قمی صاحب قوانین بوده است.

طرح مبحث ولایت فقیه، نمونه‌ایی بارز از ابتکارات احمد نراقی می‌باشد وی بر خلاف اکثر فقهای قبل از خود به این بحث به صورت یک مسئله فرعی جزئی نگاه می‌کردند و آن را در امور حسبیه و صرف موارد زکات و خمس منحصر می‌دیدند، بین حکومت اسلامی و مبحث ولایت فقیه جمع نموده و آن را به صورت مفصل و منسجم مطرح نموده است. و پسر دیگر وی نصیرالدین نام داشته که فردی فاضل و دانشمند و ادیب بوده و دارای تألیفات زیادی است. اما آنچه در کتب تراجم

دانشمندان و فقهای شیعه ذکر شده ۴ پسر فاضل و دانشمند وی بدین شرح است: ملامحمد (۱۲۱۵ - ۱۲۹۷ ق) معروف به عبدالصاحب، محمد نصیر (۱۲۱۹ - ۱۲۷۳ ق) ابوتراب (۱۲۲۱ - ۱۲۶۲)، محمد جواد (۱۲۲۲ - ۱۲۷۸ ق) که تفصیل آثار و تألیفات آنان خواهد آمد.

شاگردان ایشان

اگر چه شاگردان ملاحمد زیاد بوده‌اند و آن چنان که در مقدمه کتاب خزائن وی، استاد علی‌اکبر غفاری نقل نموده که بیش از ۲۰ اجازه از وی موجود است که در نزد فاضل معاصر حسن نراقی موجود است (۲) اما نام بعضی از آنان که در دسترس می‌باشند عبارتند از:

۱- شیخ مرتضی انصاری (م ۱۲۸۱ ق) وی بین سال‌های ۱۲۴۱ تا ۱۲۴۴ در اواخر عمر شریف ملا احمد از محضر وی استفاده نموده است.

۲- برادر فاضل و دانشمندش محمدمهدی بن محمد مهدی نراقی (م ۱۲۸۶ ق) معروف به آقا بزرگ.

۳- سید شفیع چابلقی (م ۱۲۸۰ ق).

۴- محمد حسن جاسبی.

۵- فرزندش محمد بن احمد (م ۱۲۹۷ ق) ملقب به عبدالصاحب و معروف به حجة الاسلام، داماد محقق قمی.

۶- برادرش میرزا ابوالقاسم کاشانی (م ۱۲۵۶ ق).

وی در سلسله مشایخ بسیاری از متأخرین از طریق شاگردانش به خصوص شیخ مرتضی انصاری می‌باشد که می‌توان از محدث نوری صاحب مستدرک الوسائل امام خمینی(ره) و مرحوم آية الله عظمی نجفی مرعشی نام برد.

پی‌نوشت‌ها:

۱- الذریعه ۱/۱۴۵/۱، روضات الجنات ۷/ ۲۰۰/

۲- الخزائن، ص ۵/